

මිදි වගාවේ ඉතිහාසය හා විභවය

ජේරාදෙණියේ, කෘෂිකම් දෙපාර්තමේන්තුවේ ව්‍යාප්ති හා පුහුණු අංශයේ නියෝජ්‍ය අධ්‍යක්ෂ.

ආර්.එම්. ආරියරත්න විසින්

මෑත යුගයේ මිදි ශාකය ශ්‍රී ලංකාවට එතෙරින් පැමිණියේ පෘතුගීසි සමයේ දී බව සඳහන් වේ. එකල එය යාපනය අධිද්වීපයේ වගා කළ බවද පැවැසේ. ලන්දේසි සමයේ දී ද මිදි වගා ලංකාවට ගෙනවිත් ඇති අතර, යාපනය, කල්පිටිය ආදී ප්‍රදේශ වල වගා කළ බවට ප්‍රකාශ වේ. උතුරු ප්‍රදේශයේ මුහුදුබඩ පළාත්වල මෙම බෝගය හොඳින් වගා කළ බවත් එම ප්‍රදේශ වලින් රටේ අභ්‍යන්තර ප්‍රදේශ වන බණ්ඩාරවෙල හා මාතලේට ද පැතිරී ගිය බවත් සඳහන් වේ. මිදි විශේෂයෙන්ම මිෂනාරිවරුන් විසින් දේවස්ථාන අඩිය සඳහා වගා කර ඇත. මේ අනුව යාපනයේ තෝලකට්ටි හා කල්පිටියේ තලවිල මිදි වැල් හොඳින් පැවැති බවට සාක්ෂි තිබේ. ඇත අතිතයේ දී ද ශ්‍රී ලංකාවේ මිදි වගා කෙරී ඇති බවට පොත පත් නොලි වේ. සමහර ආයුර්වේද බෙහෙත් වට්ටෝරු වලට මිදි එල හා මුල් අඩංගු කොට තිබේ.

1940 දශකයේ මැද භාගයේ දී කෘෂිකම් දෙපාර්තමේන්තුව මගින් මිදි වගාව ප්‍රචලිත කිරීම සඳහා උනන්දුවක් දක්වා ඇත. එහෙත් එම කාලයේ දී පිටරටින් ගෙන්වන ලද මිදි වලින් වෙළඳ පොළ පිරී ගොස් තිබූ බැවින් මිදි වගාව ව්‍යාප්ත වීම ඉතා සෙමින් සිදු විය. 1963 වසරේ දී මිදි ආනයනය අත්හිටුවීම නිසා මිදි වගාව නගා සිටුවීම පිළිබඳ උනන්දුව වැඩි විය.

1960 දශකයේ මුල් භාගයේ දී මිදි වගා කීපයක් රහංගල කෘෂිකම් පර්යේෂණ මධ්‍යස්ථානයේ දී වැටි ක්‍රමය අනුව වගා කොට අත්හදා බලා ඇත. මේවායින් සෙම්ලෝන් සහ ශිරාස් වගී වලින් ගෙඩි ලබාගෙන ඇත. 1960 ටේ දශකයේ මැද භාගයේ දී ලෝකයේ විවිධ රටවලින් මිදි වගා 30 ක් පමණ ආනයනය කොට මහඉලුප්පල්ලම කෘෂිකම් පර්යේෂණ මධ්‍යස්ථානයේ දී අත්හදා බලා ඇත. මෙම වගී පන්දලම් ක්‍රමය, වැටි ක්‍රමය හා පදුරු ක්‍රමයට අත්හදා බලා ඇත. ඒවා අතුරින් සෙම්ලෝන්, අඞුසාලි, ට්‍රිකාලි, ශිරාස් යන වගී හොඳ අස්වනු ලබා දී ඇත. මෙම පර්යේෂණ ප්‍රතිඵල අනුව වගා පිළිවෙත්, වැල් පුහුණු කිරීම්, පල සම්පාදන අවධි, කප්පාදු කිරීම්, රෝග මධිතය ආදී කටයුතු සඳහා නිර්දේශ ලබා දී ඇත. මිදි වගාව ව්‍යාප්ත කිරීම සඳහා නිර්දේශිත ප්‍රභේද වල පැළ එකල ලබාදෙන ලදී.

මෙම කාලය තුළ දී රටුරුගෙන් ගෙනන ලද දම්පාට එල වලින් යුතු වගීයක් ද යාපනය ප්‍රදේශයේ දී මැනවින් අස්වනු ලබාදෙමින් තිබූ අතර, යාපනයේ ගොවීන් එම වගීය වගා කරමින් වැඩි ආදායම් ලබා ගෙන ඇත. 1970 දශකයේ මුල් භාගයේ දී වනාන්තරවල හා කල්පිටිය ප්‍රදේශ වල අළුතින් ආනයනය කරන ලද වගී හා රටුරුගේ බිලු වගීය අත්හදා බලා ඇත. මේ වන විට මහඉළුප්පල්ලම පර්යේෂණායතනයේ අත්හදා බැලීම් අත්හිටුවා තිබුණි. කල්පිටිය හා වනාන්තරවල පර්යේෂණ මධ්‍යස්ථාන වල ප්‍රතිඵල අනුව කාසිනල් වගීය හොඳ අස්වනු හා රසවත් එල සහිත වගීයක් ලෙස හඳුනා ගන්නා ලදී.

මෑතකදී ඇති වූ උතුරු නැගෙනහිර අර්බුදය හේතු කොට ගෙන මිදි වගාව යාපනය ප්‍රදේශයෙන් සම්පූර්ණයෙන්ම වාගේ ඇත්වී ගොස් ඇත. 1989 වර්ෂයේ දී මහවැලි අධිකාරිය මගින් මිදි වගා 11 ක් "MARD" ආයතනය සඳහා ආනයනය කරන ලදී. මේවා අරලංවිල දී අත්හදා බැලීම් වලට ලක් කරන ලදී. ඒවා අතුරින් රිබ්සර්, බිලැක් මස්කට් හා ඉටලියා වගී හොඳ අස්වනු දෙන වගී ලෙස හඳුනාගෙන ඇත. ඒවායේ පැළ ගොවීන් වෙත බෙදා දී ඇති අතර, ඒ අනුසාරයෙන් කුඩා ප්‍රමාණයේ මිදි වගා ආරම්භ කරන ලදී. එහෙත් ඒවා එතරම් සාර්ථක වූ බවක් නොපෙනේ.

මෙම දශකයේ මුල් භාගයේ දී ආහාර හා කෘෂිකම් සංවිධානයේ ආධාර යටතේ මිදි ප්‍රභේද 30 ක් පමණ ආනයනය කරන ලදී. මේවා කෘෂිකම් පර්යේෂණ මධ්‍යස්ථාන වල අත්හදා බැලීම් සඳහා වගා කර ඇති අතර, ඒවා අතුරින් පියෙස්ටා වගීය හොඳ අස්වැන්නක් ලබා දී ඇත.

1991 මැද භාගයේ දී හා ඊට පසු වර්ෂ වල විරවිල දිස්ත්‍රික් කෘෂිකම් පුහුණු මධ්‍යස්ථානයේ දී මිදි ප්‍රභේද කීපයක් එම ප්‍රදේශයට යුදුසුදැයි සොයා බැලීම සඳහා වගා කරන ලදී. ඒවා නම් රටුරුගේ බිලු, කාසිනල්, තොම්සන් සිසිලස්, රැබ් සිසිලස්, තෝකයි හා බිලැක් මස්කට් ය. මේවායින් රටුරුගේ බිලු හා කාසිනල් යන වගී හොඳ අස්වනු ලබා දී ඇත. 1993 වර්ෂයේ දී අගුණකොළපැලැස්ස සේවා සංස්කරණ අභ්‍යාස ආයතනයේ අක්කර 1/8 ක වගාවක් ආරම්භ කර ඇත. නියමිත තාක්ෂණය උපයෝගී කර ගනිමින්

කරන ලද මෙම වගාවේ දී ඊශ්‍රායල් බිලු, කාඩිනල් හා පියෙස්ටා යන වගී භොද අස්වනු ලබා දී ඇත.

මිදි වගාව සඳහා ශ්‍රී ලංකාවේ ඇති විභවය

මිදි වගාව සාර්ථකව කරගෙන යාම සඳහා සුදුසු දේශගුණික ප්‍රදේශ ශ්‍රී ලංකාවේ පිහිටා ඇත. මිදි වගාවේ සාර්ථකත්වය සඳහා වසර තුළ වර්ෂාව රහිත මාස හතරක වියළි කාලගුණික තත්ත්වයක් තිබීම යෝග්‍ය වේ. මිදි වගා ස්ථාපනය කළයුත්තේ වියළි මාස වල දී ය. කප්පාදු කර ගෙඩි ලබා ගන්නා කාලය ද වර්ෂාව රහිතව තිබිය යුතු වේ. මිදි වල රසය කෙරෙහි එය කෙලින්ම බලපානු ඇත.

වර්ෂාව අධික ප්‍රදේශ වල මිදි එලදාව අඩුය, ගෙඩි ඇඹුල් රසයෙන් යුක්ත වන අතර රෝග වලට භාජනය වීම ද අධිකය. එබැවින් මිදි වගාව සඳහා වියළි දේශගුණයක් යෝග්‍ය වන අතර ජල සම්පාදන පහසුකම් තිබීම අත්‍යාවශ්‍ය වේ. සාර්ථක මිදි වගාවක් ඇති කිරීම සඳහා දැඩි කැප වීමක් අත්‍යාවශ්‍ය වේ. සැහෙන පමණ ප්‍රතිපාදන ද අවශ්‍ය වනු ඇත. එහෙත් ශ්‍රමයට හා වැයට සරිලන ආදායමක් ලැබෙනු ඇත. හොදින් ජලය බැස යන ගැඹුරු පස් මිදි වගාව සඳහා යෝග්‍ය වේ. රතු කහ ලැට්ටෝල්, රතු දුඹුරු පස් හා රෙගයෝල් (වැලි) පස් මිදි වගාව සඳහා යෝග්‍ය වේ. නිර්වූරණ දුඹුරු පස්, නොගැඹුරු හා ජලය බැස නොයන පස් සහ ලවණ සහිත පස් මිදි වගාව සඳහා අයෝග්‍ය වේ.

මේ අනුව බලන කල මිදි වගාව සඳහා යාපනය, වවුනියාව, මන්නාරම, පුත්තලම (වනාන්තරවලට සහ කල්පිටිය), හම්බන්තොට, අනුරාධපුරය, පොළොන්නරුව

හා මොණරාගල යන දිස්ත්‍රික්ක සුදුසුය. මෙම දිස්ත්‍රික්ක තුළ වුවද, වගාව සඳහා අවශ්‍ය වන ජල ප්‍රමාණය අනුව අක්කර ගණන සීමා වනු ඇත. කෘෂිකම් දෙපාර්තමේන්තුව මගින් මේ දක්වා තෝරා ගෙන ඇති ඊශ්‍රායල් බිලු, කාඩිනල්, බ්ලැක් මස්කට් හා පියෙස්ටා වගී වගාව සඳහා සුදුසුය. මෙම වගී මිහිරි රසයෙන් යුතු එල දරයි. අස්වැන්න යහපත් වේ. ඒවාට අවශ්‍ය වන කප්පාදු ක්‍රම සරල වේ. මේවා සියල්ල අතුරුපස සඳහා යෝග්‍ය වේ.

වයින් හා වියළි මිදි නිෂ්පාදනය කිරීම සඳහා සුදුසු වගී අනාගතයේ දී බිහිවනු ඇත. පන්දලම් ක්‍රමයට සකස් කර ආරම්භ කරනු ලබන මිදි වගාවකින් තුන්වෙනි වර්ෂයේ සිට අක්කරයකට මෙට්‍රික් ටොන් 3-4 ක පමණ මිදි අස්වැන්නක් ලබාගත හැකි වේ. මේ අනුව උපාගත හැකි ආදායම ඉහළ මට්ටමක පවතී. මැනවින් නඩත්තු කළහොත් මිදි ශාකයක් මගින් වර්ෂ 40-50 කට වැඩි කාලයක් හෝ ඊටත් වැඩි කාලයක් තුළ දී ලාභදායී ලෙස අස්වනු ලබාගත හැකි වේ. මිදි වගාවක් මුලදී ස්ථාපනය කිරීම සඳහා වැය වන මුදල අධිකය. කොන්ක්‍රීට් කණු හරහා අදින ලද කම්බි වලින් සැකසුණු මැස්සක් සහිත අක්කරයක වගාවක් ආරම්භ කිරීමට රුපියල් ලක්ෂ 1 1/2 - 2 ක් පමණ වැය වනු ඇත.

ශ්‍රී ලංකාවේ මිදි වගාව සාර්ථකව කරගෙන යාමට නම් ඉහත දැක් වූ සියළු කරුණු සම්පූර්ණ විය යුතු අතර, වගාව පළිබෝධකයින්ගෙන් බේරා ගෙන මනා සෞඛ්‍යයකින් පවත්වා ගැනීම ද වැදගත් වේ.

ලදරු ආහාර සාදා ගැනීම සඳහා භාවිතා කරන වැලි උදුන (31 වන පිටුව බලන්න)

